

BOTVIDSBYGDEN

NR 2 1996

MICKELSMÄSS

Mikaeli, "mickelsmäss", var en glad och grundligt firad helg, särskilt i norra Sverige, där ungdomarna då fick träffas igen efter sommarens av fäbodslivet betingade skilsmässa. Eftersom tjänstefolket hade frivecka och just fått sin lön var det också en stor marknadsdag på många håll.

Forts. sid. 7

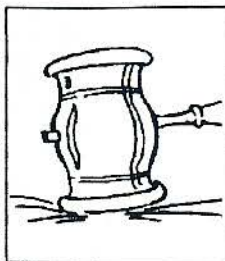
Vid mickelsmässmarknaden köpte de unga männen ofta "begåvning" åt sin fästmö och den kallades därför ibland "brudmarknad".

INGRID AVELIN, ORDFÖRANDE

En sommar fylld med aktiviteter

-Vid en tillbakablick och sammanfattning av "senvårens" och sommarens aktiviteter visar det sig att sommaren inte inneburit semester för Gillets medlemmar, snarare tvärtom!

I SLUTET AV MAJ deltog barn och juniorer i Ungdomsringens dag på Skansen, en trevlig dag utom att vår uppvisning, som kom sent på dagen "ösregnade" bort. I stället visades den på tisdagen efter vid barn- och ungdomslagets avslutning och vissa delar också på Hembygdsgården den 2 juni. Denna dag dansade också seniorlaget, slöjdare och hantverkare var igång i stugorna och ute på gräsplanen. Alla våra hus var öppna, spelmannslaget underhöll oss och lotterier såldes och kaffet på Logen smakade gott.

En vecka senare hölls friluftsgudstjänst på planen utanför Trädgårdstorp, efter högmässan dansade folkdanslaget varefter alla gick in på Logen för att avnjuta kaffet.

Juni ägnades åt förberedelser för midsommarfesten, som bjöd på bra väder. Nytt för i år var att kommittén inbjöd till femkamp och knytkalas samt dans på kvällen. Många hade hört om detta trevliga inslag.

Mellan 27 juni - 16 juli var trettio medlemmar på en rundresa i USA, där vi visade svenska folkdanser, idkade sightseeing och knöt kontakter.

Hela sommaren har gillesmedlemmar ställt

upp för att vi skulle kunna ha bl.a kaffesöndagar, klippa gräsmattan, ta hand om post och hyra ut Logen.

Den 4 augusti fanns hela Hembygdskommittén på plats eftersom det var "Hembygdsgårdarnas dag" och den 1 september likaså när det var Spelmansträff på Trädgårdstorp.

Till alla som "har hållit i trådarna" och på annat sätt hjälpt till - ett varmt TACK!

Nu har de flesta aktiviteterna startat - närmast är det Kyrksöndag den 6 oktober, då jag hoppas att många kommer - gärna i dräkt.

Vi har planeringskonferens den 29 oktober, då det är viktigt att alla kommittéer är representerade. Det är ju då verksamheten för 1997 skall dryftas.

Glöm inte heller Julmarknaden den 8 dec. All hjälp i form av bröd, eller vinster till hemslöjdstombolan är välkommen.

Kom ihåg - ingenting är för litet varken då det gäller Ditt bidrag i form av vinster eller den tid du kan ställa upp när vi har aktivitet.

Det är ju tack vare att vi kan hjälpas åt som vi har möjlighet att driva och förvalta vårt Trädgårdstorp. ■

Glimtar ur dagboken från USA-resan 1996

EFTER EN MYCKET KORT NATT klev vi upp för att hinna med den chartrade bussen som tog oss till Arlanda. Air France bokningssystem tycktes inte gilla vissa helsvenska namn och vägrade lämna ifrån sig sittplatsbiljetterna mellan Paris och Houston. Efter vissa förvecklingar ordnades det upp i Paris. Utanför ankomsthallen i Houston slår en het, asynlig vägg av värme emot oss. Det är 93° varmt!?! Nåja, 34° då. Här mötte oss våra amerikanska värdar och vi spreds ut över hela Houston. Tidigt nästa morgon åkte några av oss till

TV-studio 51 för att medverka i TV-programmet "Houston Today" där vi bl.a dansade hambo.

Lördag kväll var vi bjudna till barbecue i en nationalpark. Där vi efter mycket god mat och dryck lärde ut några nordiska danser och i gengäld fick vi lära oss typiska Texas-danser.

Söndagen var den stora dagen för att visa vad vi kan för invånarna i Houston. Det var midsommarfest i Garden in the Heights. Festen hölls inomhus, med midsommarstång på

Forts. på nästa sida

BOTVIDSBYGDEN

TIDSKRIFT FÖR BOTKYRKA HEMBYGDSGILLES MEDLEMMAR

ANSVARIG UTGIVARE: Ingrid Avelin 08-771 15 12

REDAKTION: Arne Mattsson, 08-530 371 16, Sune Wehlin, 08-778 16 55

Sista manusdag för bidrag till nr 3 1996 är den 20 november 1996

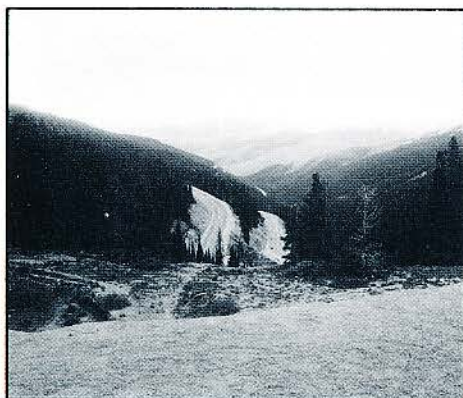
VIKINGAR

Vid Alfa Laval - nordens största utställning om vikingar

Söndagen den 27/10 kl. 13 har Gillet bokat in en guddad tur. Då grupperna inte får vara större än 30 pers. måste du anmäla dig senast den 20/10 till Ellinor Palm, tel. 530 341 45 el. 530 327 30, så vi får en hum om hur många som är intresserade. Kostnad 50:-/pers.

träfat! Vi ställde upp oss på led och tågade in med fana och standar i spetsen i den välfyllda lokalen. Det kändes väldigt högtidligt. En amerikansk flicka spelade den svenska och amerikanska nationalsången på trumpet. Trots värmen deltog alla, stora som små med liv och lust i lekarna. Efter en kort paus genomförde vi vår dansuppvisning vilket uppskattades mycket.

Tisdag eftermiddag flög vi till Denver där bussen som skulle ta oss till Boulder City väntade. Inkvartering på Boulders universitet. Här gällde inte sambolagen (!) Dock klarade vi av alla universitetsrestriktioner. En och annan fick en kortare natt p.g.a dåligt lokalsinne. Inga namn.

Onsdag hämtar oss bussen för en rundtur i nationalparken Rocky Mountain. Färdvägen är ibland hisnande där den slingrar sig på bergssidorna upp till 3594 möh. Utsikten är obeskrivbar och bussen stannar några gånger, så vi får tillfälle att fotografera och filma. Vi passerade världens högst belägna båt-klubbshamn, 2550 möh. På kvällen blev vi hämtade av Boulders norska danslag för en danskväll tillsammans.

4 juli = Fridag. Vi fick roa oss själva den dagen. Alla shoppade. På kvällen fick vi tillsam-

mans med Boulders invånare uppleva hur de firade sin nationaldag med fyrverkeri, pompa och ståt.

Fredag, tidig morgon igen, är det dags att ge sig iväg till flygplatsen för vidare transport till Las Vegas. Där mötte oss vår chaufför "Santa", med en buss som skulle ta oss till Grand Canyon. Men först fick vi en snabb rundtur i Las Vegas. Där överglänste hotellen varandra med fantastiska entréer och byggnader. Här fanns också världens största hotell, 5000 rum. På väg till Grand Canyon passerade vi Hooverdammen.

Lördag - denna morgon började ännu tidigare än vanligt för att vi skulle se soluppgången i Grand Canyon. Santa tog oss med bussen genom Grand Canyon och indianreservaten till Sedona med sina röda berg. På vägen klättrade bussen på serpentinvägar med hårmålskurvor upp till 2300 möh. Dagen avslutades med en fantastisk solnedgång över Grand Canyon.

Efter halva tiden i USA, och när vi korsat ett antal stater, är skillnaden härfin mellan oss och amerikaner. Vi hanterar språket som om vi kunde det. Vi är klädda i amerikanska T-shirts och kepsar. Tittar man noga kanske man kan se en liten svensk flagga någonstans.

Innan vi skildes från Santa, ville vi visa vår "exotiska" dans, hambo. Det gjorde vi på en bensinstation. Detta uppskattades även av långtradarchaufförerna som signalerade och vinkade.

På flyget till Los Angeles försvann vår fana. Den kom ifatt oss lite senare. I Los Angeles hade vi ännu en bejublad uppvisning. Efter maten fortsatte dansen tillsammans med våra värdar och inbjudna gäster.

Tisdagen ägnades hela dagen åt besök på Disneyland. Kvällen avslutades med en fantastisk ljusparad.

Onsdagen förde bussen oss genom Hollywood med bl.a Beverly Hills och Sunset Boulevard. Sedan åkte vi Highway 1 genom Santa Barbara och den lilla danska staden Solvang. Vidare upp mot Santa Cruz. Utsikten över Stilla havet var storslagen. Himmel och hav möttes vid horisonten.

I Santa Cruz tog vi oss ett dopp i Stilla havet 12,8° ! Vi bjöds på middag i Viking Hall, varefter vi gjorde en uppvisning. Vi fick mycket applåder och publiken verkade nöjd. Vi dansade även ringlekar och sällskapsdanser med publiken. Torbjörn och Bertil dansade oxdans som extranummer.

I Santa Cruz hämtades vi av våra värdar som tog oss till San Francisco. På lördagseftermiddagen samlades vi igen för att dansa uppvisning i Belmont, San Francisco. Efter maten spelade Eskil och Arne till den allmänna dansen som leddes av Torbjörn och blev en livlig tillställning och mycket uppskattad. Det var trångt på dansgolvet och även mellan borden, då de flesta deltog i dansen.

Söndagen, vår sista hela dag i Amerika, besökte vi Alcatraz och åkte kabelspårvagn samt shoppade på Fisherman's Wharf.

Måndag - 15 juli. Hemresedag. En sightseeing-tur i San Francisco avslutade vår fantastiska Amerika-resa. ■

Botvidsbygdens Släktforskarförening
inbjuder till

HUSFÖRHÖREN OCH PRÄSTEN

Onsdagen den 23 okt. kl. 19.00,
Broängsgården
Falkvägen, Tumba

Den svenska kyrkan och dess präster har haft en stark ställning i vårt samhälle och i den lutherska läran betonades sträng kyrkotukt. Den enskilde församlingsmedlemmen skulle därför ha kunskaper om kyrkans lära för att ha rätt att ta emot nattvarden. Dessa krav ledde till ett omfattande kontrollsystem, där prästerna höll reda på församlingsbornas kristendomskunskaper. I detta syfte fördes husförhörslängder.

Som släktforskare har vi ju alla kommit i kontakt med husförhörslängderna, men vi saknar kanske kunskap om varför och hur dessa fördes. Prosten Widar Hedin kommer denna kväll att berätta mer om detta i Broängsgården.

Gillet vill framföra ett tack till Manne Bogstedt och Ingrid o. Allan Jäger för gåvorna

En hembygdshistoria från 1884

Uppteckningar av människor förr i tiden är alltid av värde. Folkminnesforskningen har stor nytta av alla gamla uppteckningar, även om ett och annat har förändrats i berättelsen. Historien om KALLE KARLIN kan vara nöjsam. Den utgör ett sammandrag ur en gammal bygdekrönika.

□□□ KALLE var egentligen diversearbetare, men till denna titel kunde han lägga flera andra: järnvägsarbetare, jordbruksarbetare, auktionsförrättare, bouppteckningsman, arvs-skiftesförrättare och söndagsskollärare. Tillfrågades han, vad han hade för sig om dagarna, så svarade han: "Allt". Svaret låg förmodligen nära sanningen.

En lång period arbetade Kalle som banarbetare. Vid ett tillfälle befann han sig i närheten av Tumba station, där arbete pågick. Under middagsrasten satt han tillsammans med ett par arbetskamrater i järnvägsparken, där de intog sin matsäck.

På 1880-talet hade Botkyrka en fjärdingsman som hette Karl Gyllenpalm. Enligt protokoll 18/1 1883 erhöll Gyllenpalm en årlig ersättning av 300 kronor. Fjärdingsmannen med det adligt klingande namnet var ganska ny i bygden och kände ej många av befolkningen. Gyllenpalm var liten till växten, men han medförde alltid en stor grå hund, som underbyggde respekten för lag och ordning. Denna dag 1884 besökte just fjärdingsmannen Tumba i ett ärende. Vid besök i Anderssons speceriaffär en bit från stationen påpekade bodbiträdet att trenne luffare av suspekt natur uppehöll sig i järnvägsparken. De kunde möjligen ha att göra med en del ouppklarade stölder. Gyllenpalm väntade sig ett gott kap och gav sig i väg till platsen, där banarbetarna satt.

- Va gör ni här? sa fjärdingsmannen.
- Vi tar igen oss lite, svarade Kalle.

- Va är ni för ena? frågade Gyllenpalm.
- Tänker du dela ut skattsedlar så kan vi ta emot dom. Du vet nog vem jag är.
- Nej, sa lagens övervakare, det är nog bäst att ni följer med mig.
- Vi har gått så mycket ändå i dag, så det får nog vara, blev svaret.
- Om det inte sker godvilligt, så kallar jag på hjälp, sa Gyllenpalm.
- Gör det! Det vore inte så tokigt att få åka ett tag, sa Kalle.

På stationshuset brukade hissas en röd flagga, om skjuts önskades från Brinks skjutsstation. Gyllenpalm satte på flaggan och hissade den i skyn. Gästgivarskjutsen skyntade i backen upp mot Grödingevägen och kom allt närmare. Fjärdingsmannen förberedde sig att med våld och med benäget bistånd av den stora hunden få in gubbarna i vagnen.

- Vem ska ha skjuts? frågade kusken.
- Dom här lösdrevarna naturligtvis.
- Nej, det är ju Kungliga Järnvägsstyrelsens banarbetare, sa kusken. Dom kan vi inte ta. Och Kalle Karlin är ju bas för dom. Gyllenpalm var dock fortfarande misstänksam, så han följde efter arbetarna ut på bandelen där de arbetade. Hunden följde honom i hasorna. En lång stund stod han där och granskade gubbarna.

- Hugg i nu gubbar, sa Kalle, annars blir vi aldrig av med Palmen och hans hundracka. En stund därefter sågs den lille Gyllenpalm och hans hund loma iväg mot stationen. Den dagen skedde ingen häktning. ■

Mikaeli som årsfest och märkesdag

Mikaelsdagen eller mickelsmäss infaller den 29 september och var i Sverige helgdag till 1773, då den avskaffades av Gustav III.

Den var en viktig märkesdag då bl.a skörden borde vara avslutad. Fram till början av 1800-talet var Mikaeli lagstadgad flyttningssdag för tjänstefolk som i samband därmed hade sin frivecka, forna tiders semester. Därför hölls vid denna tid också många marknader.

DAGEN ÄR ÄGNAD ärkeängeln den helige Mikael, som på kalkmålningar i medeltidskyrkorna ofta framställs som drakdödare och själavägare.

Mikaeli låg lämpligt till som helg vid en gränsperiod inom vegetations- och arbetsåret, efter skörden och före vinterarbetenas början. Men anknytningen till ängeln Mikaels dag beror naturligtvis på kyrkans och kyrkka-ländernas inflytande. Redan i de medeltida landskapslagarna, som ju i stor utsträckning är inspirerade från kyrkligt håll, varade andfriden för skörden mellan Olofs- och Persmässan och mikaeli. Då utgick också skyldigheten att svara för hägnaderna kring byns inägor, eftersom betesgången i utmarken upphörde då.

Mikaeli betecknar därför ofta vinterperiodens ingång och själva dagen kan kallas "första vinterdagen" eller "första vinternatten", medan vårfrudagen blir motsvarande märke för sommarens ingång.

"Allting skulle vara inbärgat till Mekelsmässe, och då skulle de ha lite festligt", säges det i en kort notis från Västergötland. Detta är en ganska vanlig regel för Mellansverige och Norrland, medan dagen som märke för den egentliga skördens slut i södra Sverige varit något för sen. Från Västmanland berättas, att "Mecksmässa" där i äldre tid betraktades som ett slags skördefest, som varade i tre dagar.

Alla tjänare skulle ha ledigt både den dagen och lördagen och måndagen. Intet arbete utom det rent nödvändiga och dagliga fick göras då. Alla bönder med självaktning måste ha skörden inne och av det första kornt, som sedan tröskats och mältats, hade man bryggt ett gott och starkt öl till helgen. Potatispannkaka och fårstek var en vanlig rätt vid dessa gillan.

Enligt landskapslagarna hade man två flyttningstider på året, om våren och hösten. Att dessa lagts på ett klokt sätt i förhållande till närings- och arbetsåret är självklart. Höstflyttningen skiftade något i olika landskap mellan "första vinterdag", "vinternätterna" och mårten. Men från 1723 och ända fram till 1819 har mikaeli varit den lagstadgade flyttningstiden i närmaste anknytning till första vinterdag i äldre tradition.

Tjänarna skulle vid denna tid ha sin frivecka efter mikaelisöndagen antingen de skulle flytta eller inte. De hade då sin bostad och fri kost hos husbondefolket. Tjänarna kunde känna vila och frihet efter allt slit under året med jorden och djuren.

Mikaelsmässans varierande festsed visar att genom sitt naturliga läge mellan sommar- och vinterhalvåret länge spelat en stor roll i folklivet. ■

Källa: Årets fester av Albert Eskeröd

E. MARHOLDS MÅLERI

VÅRBÄCKSVÄGEN 10
146 40 TULLINGE
BOSTADSTEL: 778 29 45

Asterhags Bygg AB

VILLA OCH
INDUSTRIBYGGNAD

EKLIDSVÄGEN 3
146 40 TULLINGE
TEL: 778 49 27

GYNNA VÅRA ANNONSÖRER!

Söker Du gamla Botkyrkabilder?

Ur mitt bildarkiv av Botkyrkabilder
från sekelskiftet kanske Du finner
den eller de bilder du just saknar.
Format 18x24 cm 100:-/styck.

Arnold Sjöberg
Doktors väg 4
Tumba
Tel: 530 335 88

KALLELSE

Tisdagen den 19 november kl.
19.45 är det dags för årets tredje
kvartalsmöte på Trädgårdstorp.
Dagordningen kommer att finnas
med i infobladet nr 4.